

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
КАФЕДРА ХІМІЇ

Дисципліна
«НЕОРГАНІЧНА ХІМІЯ»

ЗВІТ
із лабораторної роботи № 3
«ЕЛЕМЕНТИ V А ГРУПИ ПЕРІОДИЧНОЇ СИСТЕМИ»

Виконав:

студент групи _____

_____
(прізвище, ім'я)

Звіт прийняв:

_____
(прізвище, ім'я)

«____» _____ 20__ р. / _____
(дата) (підпис)

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
_____ рік

МЕТА: вивчити властивості та способи добування елементів VA групи та їх сполук.

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ РОБОТИ

Реактиви та обладнання: металічний алюміній та цинк, солі: Fe^{3+} та Al^{3+} , NH_4^+ ; 10% розчин та конц. розчин амоніаку, розб. сульфатна кислота, 10% розчин KOH , 10% розчин купрум (II) сульфату, цинк сульфат, нікель сульфат, розчин K_2HgI_4 (реактив Несслера), насичений розчин амоній хлориду, насичений розчин натрій нітриту, розчин калій перманганат, розчин калій дихромат, розчин натрій нітриту, 10% розчин калій йодиду, 10% розчин плюмбум нітрату, розчин дифеніламіну $(\text{C}_6\text{H}_5)_2\text{NH}$; амоній дихромат, лакмусовий папірець, фенолфталеїн,

Дослід 1. Одержання азоту розкладом амоній нітриту

В колбу місткістю 50-100 мл налейте по 5 мл насичених розчинів амоній хлориду та натрій нітриту, закріпіть її у вертикальному положенні на штативі та обережно нагрійте до витиснення повітря азотом, що утворюється. Після цього зберіть чистий азот над водою у пробірку. Доведіть, що це азот.

Дослід 2. Взаємодія розчину амоніаку з солями феруму (III), алюмінію

У дві пробірки налейте по 1 мл розчинів солей феруму (III) та алюмінію. Додайте в кожную пробірку по 0,5 мл 10% розчину амоніаку. Опишіть спостереження та рівняння реакцій відповідних процесів.

Дослід 3. Розклад амоній дихромату («Вулкан»)

На фарфоровий тигель покладіть 1-2 г подрібненого амоній дихромату у вигляді гірки і палаючим сірником підігрійте її зверху. Напишіть рівняння реакцій та опишіть спостереження. Хром (III) оксид, що утворився, зберіть і збережіть для наступного досліді.

Дослід 4. Контрольні реакції на йон амонію

4.1. В пробірку з 3-5 краплями розчину солі амонію додайте 2-3 краплі розчину лугу і нагрійте. Для виявлення амоніаку піднесіть до отвору пробірки мокрий червоний лакмусовий папірець, змочений розчином фенолфталеїну, не торкаючись стінок пробірки. Утворення амоніаку можна також визначити за запахом.

4.2. На фільтрувальний папірець, змочений розчином купрум (II) сульфату капніть кілька крапель розчину амоніаку. Папірець забарвлюється в характерний синій колір.

4.3. У пробірку з 4-5 краплями лужного розчину K_2HgI_4 (реактив Несслера) додайте 1-2 краплі розчину амонію. Спостерігайте випадіння забарвленого осаду. Дopiшіть рівняння реакції:

Дослід 5. Утворення комплексних амоніакатів купруму, цинку та нікелю.

В три пробірки налейте окремо по 5 крапель розчинів купруму, цинку та нікелю сульфатів. У кожен з пробірок додайте 1 мл концентрованого розчину амоніаку, відмітивши зміну кольору. Напишіть рівняння реакцій утворених комплексних амоніакатів.

Дослід 6. Відновні властивості нітритної кислоти та її солей в кислому середовищі.

6.1. В пробірку внесіть 4-5 крапель розчину калій перманганату, підкисліть його розчином розбавленої сульфатної кислоти (2:5) і додайте 4-5 крапель розчину натрій нітриту.

6.2. До підкисленого розчину калій дихромату прилийте розчин натрій нітриту.

Дослід 7. Окиснювальні властивості нітритної кислоти та її солей в кислому середовищі.

У пробірку налейте 5 крапель розчину калій йодиду, підкисліть її розбавленою сульфатною кислотою (1:5) і додайте 3-4 краплі розчину нітриту лужного металу.

Дослід 8. Відновлення нітритів у лужному середовищі.

В пробірку до 1-2 мл 10% розчину натрій гідроксиду додайте 3-5 крапель розчину натрій нітриту і помістіть у цю суміш 2-3 шматочки металічного алюмінію або 1 мікрошпатель порошку цинку. Через деякий час за запахом або посинінням червоного лакмусового папірця, піднесеного до отвору пробірки, виявіть амоніак. Напишіть рівняння реакцій та поясніть утворення амоніаку, користуючись таблицею окисно-відновних потенціалів.

Дослід 9. Якісні реакції на нітрит-іони.

У пробірку помістіть 1 мікрошпатель натрій нітриту і розчиніть його при нагріванні в 5-7 краплях води. Підкисліть розчин розбавленою сульфатною кислотою (1:5) і знову нагрійте. Спостерігайте за утворенням бурого газу. Напишіть рівняння реакцій розкладу нітритної кислоти.

Дослід 10. Нітрит-іон як ліганд.

У пробірку внесіть 3-5 крапель розчину плюмбум нітрату і додайте 7-10 крапель насиченого розчину натрій або калій нітриту. Внаслідок реакції утворення нітритного комплексу плюмбуму спостерігайте забарвлення розчину в жовтий колір. Напишіть рівняння реакції з урахуванням того, що координаційне число плюмбуму (II) дорівнює 4.

Дослід 11. Якісні реакції на нітрат –іони.

У пробірку з 5 краплями нітратної кислоти по стінці пробірки обережно додайте 3 краплі розчину дифеніламіну $(C_6H_5)_2NH$ так, щоб ці рідини не змішалися. На межі дотику їх виникає синє кільце.

Дослід 12. Взаємодія концентрованої та розбавленої нітратної кислоти з металами

12.1. В одну пробірку внесіть гранулу цинку, в іншу – шматочок олова. В обидві пробірки додайте по 1 мл концентрованої нітратної кислоти.

12.2. В одну пробірку помістіть гранулу цинку, в іншу – шматочок олова, одайте в кожному пробірку по 1 мл розбавленої нітратної кислоти. Впродовж 5-10 хв рідини збовтуйте, потім відфільтруйте розчин від залишків металів і доведіть наявність в них йонів амонію. Напишіть рівняння реакції.

Дослід 13. Термічний розклад нітратів.

У витяжній шафі нагрійте в трьох пробірках солі нітратів калію, плюмбуму та аргентуму. Доведіть виділення кисню при їх розкладі. Напишіть рівняння реакції розкладу нітратів і опишіть спостереження.

Дослід 14. Якісна реакція PO_4^{3-} йона.

У пробірку налейте 2-3 краплі розчину натрій ортофосфату або ортофосфатної кислоти і додайте 1 мл молібденової рідини (суміш 50 г амоній сульфату, 450 мл 68% нітратної кислоти, 150 г амоній молібдату і 400 мл дистильованої води). Нагрійте пробірку до 40°C і спостерігайте утворення жовтого кристалічного осаду $(\text{NH}_4)_3[\text{PMo}_{12}\text{O}_{40}]$. Напишіть рівняння реакції .

ВИСНОВОК:
